



Ciechanów, dnia 18 czerwca 2014 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**

SEKRETARIAT	
Um.	
2014 -06- 23	
Nr	2116/2014
Znak sprawy	

18/06/2014
[Signature]

WOŚ-II.4240.681.2014.IA

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm.), w związku z art. 64 ust. 1 pkt 1, a także ust. 3 i 4 oraz art. 66 i art. 68 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, ze zm., zwanej dalej „ustawą ooś”), a także § 3 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, ze zm.), nawiązując do pisma Wójta Gminy Świercze z dnia 23 maja 2014 r. znak: IRiOŚ 6220.2.2014, po przeanalizowaniu wniosku z dnia 23 kwietnia 2014 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wraz z załącznikami, w tym kartą informacyjną przedsięwzięcia, złożonego przez Inwestora – Ener-Wind sp. z o.o.,

wyrażam opinię, że

- I. dla przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej złożonej z jednej jednostki wytwórczej wraz ze stacją transformatorową i pomiarową, budowie przyłącza linii energetycznej kablowej SN i słupa energetycznego oraz drogi wewnętrznej z placem manewrowym, na działce o nr ew. 10 w obrębie miejscowości Świeszewo, gmina Świercze, istnieje konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko,
- II. w przygotowanym raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (zwanym dalej „raportem ooś”) zgodnym z art. 66 ustawy ooś, szczegółowej analizie należy poddać następujące elementy:
 - 1) zagadnienia dotyczące ochrony przyrody, a w szczególności opis planowanego przedsięwzięcia, a także:
 - 1.1. opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia (inventaryzacja przyrodnicza terenu, opis fauny, flory, istniejących obszarów podlegających ochronie prawnej na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody), w szczególności:
 - 1.1.1. listy gatunków ptaków występujących na obszarze planowanej inwestycji oraz w jej okolicach (w promieniu 2 km od wiatraka) w skali całego roku, wraz ze wskazaniem statusu (lęgowy, zalatujący z sąsiedztwa, przelotny – żerujący lub odpoczywający na powierzchni, przelotny – niezwiązany z powierzchnią, zimujący),
 - 1.1.2. charakterystyki występowania ptaków, dla których przedsięwzięcie może być istotną barierą ekologiczną, w tym dokładny przebieg tras przelotów, kierunki przemieszczania się, wysokości przemieszczania się, sezonowość występowania, lokalny i regionalny schemat przemieszczania się,
 - 1.1.3. związki pomiędzy występowaniem ptaków, a siedliskami, odnoszące się do możliwości odpoczynku i żerowania w okresie koczowisk, a następnie migracji wiosennej, jesiennej,

- możliwości odpoczynku i żerowania w okresie zimowiska oraz możliwości występowania w okresie lęgowym - ocena w cyklu rocznym,
- 1.1.4. listy gatunków nietoperzy występujących w wytypowanych przez chiropterologa miejscach, gdzie jest najwyższe prawdopodobieństwo znalezienia kolonii rozrodczych, na powierzchni planowanej inwestycji oraz w jej okolicach w skali całego roku,
 - 1.1.5. charakterystyki występowania nietoperzy, dla których przedsięwzięcie może być istotną barierą ekologiczną, z uwzględnieniem migracji sezonowej do miejsc rozrodu i do miejsc zimowania oraz migracji na żerowiska - ocena w cyklu rocznym;
 - 1.2. opis przewidywanych skutków dla gatunków ptaków i nietoperzy w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia;
 - 1.3. opis analizowanych wariantów, w tym:
 - 1.3.1. wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz minimum jednego racjonalnego wariantu alternatywnego,
 - 1.3.2. wariantu najkorzystniejszego dla środowiska;
 - 1.4. określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko ww. analizowanych wariantów, w szczególności: śmiertelności w wyniku kolizji, efektu bariery dla przelotów lokalnych i długodystansowych, odstraszania od siłowni (efektywna utrata siedlisk) oraz fragmentacja krajobrazu (związana m.in. z budową sieci dróg serwisowych) w tym:
 - 1.4.1. wpływ inwestycji na gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński) oraz gatunki SPEC w kategorii 1-3 (BirdLife International 2004), zlokalizowane na obszarze inwestycji oraz w sąsiedztwie,
 - 1.4.2. wpływ inwestycji na szlaki migracyjne zwierząt (głównie ptaki i nietoperze),
 - 1.4.3. wpływ inwestycji na przyszłe wykorzystanie terenu,
 - 1.4.4. kumulacji oddziaływań planowanej inwestycji z inwestycjami które są w tej chwili realizowane i które były przedmiotem postępowania administracyjnego w Urzędzie Gminy Świercze,
 - 1.4.5. wpływ inwestycji na elementy sieci ekologicznej Natura 2000 (możliwość potencjalnego bezpośredniego i pośredniego wpływu przedsięwzięcia na siedliska gatunków, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000; ocena skutków lokalizacji siłowni wiatrowej dla ciągłości istnienia obszarów Natura 2000; możliwość ciągłego, istotnego oddziaływania farmy wiatrowej na gatunki, dla których wyznaczono ostoje Natura 2000; oddziaływania innych czynników lub elementów związanych z pracą generatorów prądu na sieć Natura 2000).
 - 1.5. uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w tym na:
 - 1.5.1. krajobraz (oddziaływanie na walory krajobrazowe, wprowadzenie dominanty w postaci wieży i turbiny, analiza widzialności instalacji z określonych odległości najlepiej w oparciu o numeryczny model terenu z wykorzystaniem technologii GIS),
 - 1.6. opis przewidzianych działań mających na celu zapobieganie, minimalizowanie i łagodzenie negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
 - 1.7. przedstawienie zagadnień w formie kartograficznej, w tym:
 - 1.7.1. uwzględnienie lokalizacji inwestycji w odniesieniu do obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - 1.7.2. uwzględnienie oddziaływań skumulowanych przedmiotowej inwestycji z innymi, planowanymi w sąsiedztwie elektrowniami wiatrowymi i innymi przedsięwzięciami infrastrukturalnymi (co najmniej na obszarze gminy).
 - 1.8. przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji,
 - 1.9. źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.
- 2) Na terenie projektowanej turbiny oraz w lokalizacji racjonalnego wariantu alternatywnego należy wykonać screening (sugeruje się wykorzystanie projektowanych „Wytucznych dotyczących oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” – GDOŚ, 2011), który może wykluczyć

przedmiotową lokalizację albo określić ścieżkę monitoringu przedrealizacyjnego (częstotliwość kontroli terenowych) dla rozpatrywanych wariantów inwestycji.

- 3) W odniesieniu do oceny oddziaływania inwestycji na ptaki jak i zagadnień metodycznych dotyczących badań ptaków (monitoring przedrealizacyjny rozpatrywanych wariantów), sugeruje się wykorzystanie następującej metodyki, opartej o projektowanych wytycznych dotyczących oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, opracowanej przez P. Chylarecki i inni (GDOŚ, 2011):
 - 3.1. badania natężenia wykorzystania przestrzeni powietrznej przez ptaki:
 - 3.1.1. badania mają na celu oszacowanie natężenia przelotów (lokalnych i długodystansowych) ptaków w przestrzeni powietrznej, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków o wysokiej kolizyjności (ptaki drapieżne i inne duże ptaki), poznanie zmienności tych parametrów w cyklu rocznym;
 - 3.1.2. powierzchnie próbne – punkty obserwacyjne zlokalizowane w pobliżu wiatraka w miejscach o dobrej widoczności (brak lasu, wysokich drzew), punkty obserwacyjne powinny być oddalone od siebie o około 2 - 3 km;
 - 3.1.3. kontrole każdego punktu w przypadku gdy jest ich więcej niż 3 powinny trwać minimum 1 godz. obserwacji (gdy punktów jest 2 lub 3 wówczas po min. 2 godziny obserwacji na każdym punkcie; przy jednym punkcie obserwacyjnym – min. 4 godziny) w godzinach około południowych (IV-VIII) lub godzinach rannych (pozostały okres). Podczas kolejnych wizyt terenowych obserwacje należy rozpoczynać naprzemiennie na poszczególnych punktach obserwacyjnych;
 - 3.1.4. notowane są wszystkie obserwacje ptaków widzianych w locie (w zasięgu wzroku) z podziałem na kategorie pułapu przelotu (poniżej zasięgu śmigieł, w zasięgu śmigieł i powyżej zasięgu śmigieł – w przypadku obserwacji tego samego ptaka na różnych pułapach rejestrujemy go w każdej stwierdzonej strefie), a w przypadku ukierunkowanego przelotu należy również uwzględnić kierunek. Rejestracji podlegają również ptaki nierozpoznane co do gatunku (wówczas ptaki powinny być zaklasyfikowane do szerszej kategorii, np. „szponiaste nieoznaczone”, „wróblowe nieoznaczone” itp.). Skowronki śpiewające w locie nie podlegają rejestracji;
 - 3.1.5. kontrole punktu – co około 6-18 dni, w zależności od ścieżki monitoringu, z nasileniem w okresie przelotów wiosennych (III-V) i jesiennych (VIII-XI);
 - 3.1.6. wyniki w formie tabeli powinny pokazywać dane z każdej kontroli (liczba os. na godzinę obserwacji) w rozbiciu na poszczególne gatunki ptaków i strefę pułapu wysokości,
 - 3.2. cenzus lęgowych gatunków rzadkich i średniolicznych:
 - 3.2.1. celem jest oszacowanie liczebności i rozmieszczenia lęgowych gatunków rzadkich i nielicznych oraz gatunków o dużych rozmiarach ciała i kolonijnych, na terenie planowanej inwestycji i w jej bezpośrednim sąsiedztwie;
 - 3.2.2. powierzchnia próbna: teren zajęty przez wiatrak tj.: w promieniu 500 m wokół wiatraka wraz z buforem 1,5 km wokół niego;
 - 3.2.3. kontrole: 3 kontrole dzienne – każda całości obszaru (przełom marca i kwietnia – ze szczególnym uwzględnieniem ptaków drapieżnych i kruka, maj oraz przełom czerwca i lipca); dodatkowo wszystkie obserwacje oportunistyczne dokonywane w trakcie prac terenowych, liczenie gniazd bociana białego i ocena jego sukcesu lęgowego (lipiec). W kwietniu dodatkowa nocna kontrola w poszukiwaniu sów (z zastosowaniem stymulacji głosowej) W maju (III dekada) kontrola nocna nakierowana na wykrycie lęgowych chruścieli (derkacza);
 - 3.2.4. liczone i kartowane są wszystkie ptaki z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej, gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński), gatunki SPEC w kategorii 1-3 (BirdLife International 2004 - z wyjątkiem najpospolitszych tj.: skowronka, szpaka, dymówki, oknówki, wróbla, mazurka, makolągwy, muchołówki szarej, sikory ubogiej, czubatki, pleszki, świstunki leśnej, białorzytki i krętogłowa) oraz pozostałe o dużych rozmiarach ciała (w tym np. czapla siwa, pozostałe blaszkodziobe, szponiaste i siewkowe oraz kruk), a także wszelkie gatunki kolonijne. W buforze 2 km rejestracji nie podlegają kuropatwa, przepiórka, lerka, świergotek

- polny, jarzębatka, gąsiorek, ortolan oraz potrzuszcz – gatunki te rejestruje się tylko na obszarze inwestycji;
- 3.2.5. wynikiem obserwacji powinna być mapa ukazująca rozmieszczenie stanowisk lęgowych/terytoriów stwierdzonych gatunków ptaków, z uwzględnieniem rozmieszczenia turbiny wiatrowej i buforu 1,5 km wokół niej,
 - 3.3. badania transektowe liczebności i składu gatunkowego:
 - 3.3.1. celem tych badań jest uzyskanie podstawowych informacji o składzie gatunkowym awifauny użytkującej przestrzeń wokół wiatraka oraz uzyskanie informacji o sposobie wykorzystania terenu przez ptaki, zagęszczeniach poszczególnych gatunków oraz zmienności obu tych parametrów w cyklu rocznym;
 - 3.3.2. transekt pokrywający w miarę równomiernie obszar planowanej inwestycji, jego kontrola podczas kolejnych wizyt terenowych powinna rozpoczynać się naprzemiennie z różnych końców;
 - 3.3.3. kontrole transektu w równych odstępach czasu, tj. co około 6-18 dni, w zależności od ścieżki monitoringu, z nasileniem w okresie przelotów wiosennych (III-V) i jesiennych (VIII-XI);
 - 3.3.4. kontrole należy przeprowadzić w godzinach porannych, od wschodu słońca (IV-VIII) lub w godzinach około południowych (pozostały okres);
 - 3.3.5. liczone są wszystkie ptaki widziane i słyszane, zgodnie ze standardową metodyką. Osobno notuje się ptaki stacjonarne, a osobno lejące (śpiewające w locie skowronki są traktowane jak ptaki stacjonarne, ptaki które siadły lub poderwały się do lotu również należy traktować jak stacjonarne), w tym również ptaki nierozpoznane co do gatunku (wówczas ptaki powinny być zaklasyfikowane do szerszej kategorii, np. „szponiaste nieoznaczone”, „wróblowe nieoznaczone” itp.). Ptaki w locie należy przypisać do pułapu wysokości (poniżej zasięgu śmigieł, w zasięgu śmigieł i powyżej zasięgu śmigieł);
 - 3.3.6. wyniki w formie tabel zawierających liczebność ptaków w rozbiciu na poszczególne gatunki oraz poszczególne kontrole w przeliczeniu na: 1 km transektu (ptaki stacjonarne) lub godzinę obserwacji (ptaki lejące),
 - 3.4. sugeruje się również badania w protokole MPPL:
 - 3.4.1. celem tych badań jest poznanie składu gatunkowego i zagęszczeń poszczególnych gatunków ptaków wykorzystujących teren w okresie lęgowym w celu porównania zebranych wyników z uzyskanymi podczas badań MPPL w podobnych typach krajobrazu bądź w odniesieniu do konkretnego regionu Polski. Opis zastosowań standardu metodycznego programu MPPL (Chylarecki i inni 2008) – instrukcja liczeń terenowych, wyboru pow. próbnych oraz formularze liczeń są dostępne na stronie internetowej:
http://www.otop.org.pl/uploads/media/wiatraki_otop_psew.pdf.
 - 3.4.2. powierzchnia próbna (obejmująca teren inwestycji): kwadrat 1 x 1 km, w obrębie którego wytyczane są dwa równoległe transekty o długości 1 km każdy, oddalone od siebie o około 500 m;
 - 3.4.3. kontrole: 2 kontrole (w odstępach około miesiąca) w terminach 10 IV - 15 V (I kontrola) oraz 16 V - 30 VI (II kontrola), zgodnie z ustalonym standardem metodycznym MPPL. Liczone są wszystkie ptaki widziane i słyszane, zgodnie ze standardem metodycznym MPPL.
 - 4) Należy opisać zastosowaną metodykę włącznie z podaniem dat i godzin obserwacji.
 - 5) Długość monitoringu – minimum 1 rok, z uwzględnieniem wszystkich okresów fenologicznych.
 - 6) W odniesieniu do monitoringu nietoperzy sugeruje się uwzględnienie opracowania: „Tymczasowe wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” – wersja II z grudnia 2009 r., rekomendowanego przez Państwową Radę Ochrony Przyrody oraz Porozumienie dla Ochrony Nietoperzy, sporządzonego przez zespół specjalistów z całej Polski, według aktualnego stanu wiedzy, wytycznych EUROBATS, krajowych uwarunkowań przyrodniczych, klimatycznych, prawnych, organizacyjnych i sprzętowych. Wytyczne znajdują się pod następującym adresem: <http://forum.bocian.org.pl/pafiledb/uploads/Wiatraki-wytyczne-2009.pdf>.

- 7) Oddziaływania na klimat akustyczny – należy wykonać analizę emisji hałasu do środowiska zgodnie z metodyką zalecaną przez Ministra Środowiska, a zatem z wykorzystaniem instrukcji zgodnej z polskimi normami i dostosowanym do nich programem obliczeniowym oraz przedstawić zagadnienia w formie graficznej, prezentującej zasięgi poszczególnych izofon w porze dnia i nocy, wskazującej tereny chronione akustycznie.
- 8) Możliwości występowania konfliktów społecznych związanych z realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia.
- 9) Możliwości kumulowania się oddziaływań przedmiotowej inwestycji z istniejącymi elektrowniami wiatrowymi w rejonie jej realizacji.

UZASADNIENIE

Do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie wpłynął wniosek Wójta Gminy Świercze z dnia 23 maja 2014 r. znak: IRiOŚ 6220.2.2014, o wydanie opinii, co do konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz określenie zakresu ewentualnego raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej złożonej z jednej jednostki wytwórczej wraz ze stacją transformatorową i pomiarową, budowie przyłącza linii energetycznej kablowej SN i słupa energetycznego oraz drogi wewnętrznej z placem manewrowym, na działce o nr ew. 10 w obrębie miejscowości Świeszewo, gmina Świercze.

Do pisma Wójta Gminy Świercze dołączono: kopię wniosku z dnia 23 kwietnia 2014 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wraz z załącznikami, kartę informacyjną przedsięwzięcia oraz informację o braku obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu objętego przedmiotowym wnioskiem.

Rodzaj, parametry techniczne oraz zasięg potencjalnego oddziaływania na środowisko przedmiotowej inwestycji zaliczają ją do grupy przedsięwzięć wymienianych w § 3 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, ze zm.), tj.: instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 5, o całkowitej wysokości nie niższej niż 30 m.

Po przeprowadzeniu wnikliwej analizy dostarczonych wraz z wnioskiem materiałów, uwzględniając łącznie uwarunkowania przedstawione w art. 63 ust. 1 ustawy o oś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie postanowił wyrazić opinię o konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko argumentując to w odniesieniu do poszczególnych uwarunkowań w przedstawiony poniżej sposób:

Przedsięwzięcie polegać będzie na budowie elektrowni wiatrowej składającej się z jednej jednostki wytwórczej o maksymalnej mocy 2 MW na działce o nr ew. 10 w obrębie miejscowości Świeszewo, gmina Świercze. Powierzchnia ww. nieruchomości wynosi 4,35 ha.

W ramach realizacji farmy wiatrowej przewiduje się budowę fundamentów i konstrukcji elektrowni wiatrowej, a także wykonanie niezbędnych dróg dojazdowych, placów montażowych, podziemnych połączeń kablowych i przyłączenia do istniejącej linii SN. Dojazd do terenu inwestycji zapewni droga publiczna o nawierzchni nieutwardzonej o nr ew. 20.

Parametry turbiny wiatrowej będą następujące:

- moc – do 2 MW;
- średnica wirnika – 80 – 100 m;
- wysokość zawieszenia wirnika – 80 – 125 m;
- wysokość całkowita – 120 – 175 m.

Otoczenie terenu inwestycji stanowią użytki rolne, tereny leśne i zadrzewione. Najbliższa zabudowa mieszkaniowa występuje w odległości ponad 500 m od projektowanej turbiny wiatrowej.

Etap realizacji przedsięwzięcia wiązać się będzie z przekształceniem powierzchni ziemi i gleby oraz wytwarzaniem odpadów, emisjami hałasu i substancji do powietrza, związanych z pracami ciężkiego sprzętu i ruchem środków transportu.

Etap eksploatacji elektrowni wiatrowych związany będzie głównie z emisją hałasu oraz powstawaniem wibracji.

Funkcjonowanie przedmiotowego przedsięwzięcia może wiązać się także ze zmianami krajobrazowymi, wynikającymi z usytuowania wysokiej budowli energetycznej w sąsiedztwie obszarów użytkowanych rolniczo.

Do typowych oddziaływań generowanych przez elektrownie wiatrowe należą:

- a) śmiertelność ptaków i nietoperzy w wyniku zderzeń;
- b) wymuszenie zmiany tras wędrówek i przelotów ptaków;
- c) uszczuplenie żerowisk ptaków w wyniku ich odstraszenia;
- d) wymuszenie zmiany sposobu wykorzystania przestrzeni przez nietoperze;
- e) bezpośrednie zniszczenie lub uszczuplenie siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków przez samą budowlę;
- f) oddziaływanie łączne z innymi istniejącymi lub planowanymi wiatrakami.

Ponadto, budowa elektrowni wiatrowych w przypadku złej lokalizacji, może negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze, w szczególności na awifaunę i chiropterofaunę.

Działka przeznaczona pod inwestycję, położona jest w odległości około 4,89 km od Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, utworzonego ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 91 poz. 2456, ze zm.), dla którego wprowadzono zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Najbliżej położony obszar Natura 2000, obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Środkowej Wisły PLB140004, znajduje się w odległości około 22,7 km w kierunku południowym od projektowanego wiatraka, natomiast specjalny obszar ochrony siedlisk Forty Modlińskie PLH140020, znajduje się w odległości około 12,9 km w kierunku południowym od turbiny.

W toku analizy załączonych dokumentów stwierdzono, iż planowane przedsięwzięcie realizowane będzie na gruntach rolnych klasy IVb, V i VI, w pobliżu terenów leśnych, obszarów zadrzewionych, rolnych i podmokłych (dolina rzeki Turki), które stanowią siedliska lęgowe ptaków oraz miejsce bytowania i rozrodu innych zwierząt objętych ochroną gatunkową, jak również miejsca występowania cennych roślin, grzybów i płazów. Inwestycja realizowana będzie w terenie obecnie użytkowanym jako rola, więc nastąpi zmiana sposobu użytkowania terenu, dlatego za konieczne uznaje się ochronę elementów krajobrazu.

Działanie wiatraków stwarza niebezpieczeństwo kolizji z ptakami wędrownymi, gniazdującymi oraz wykorzystującymi teren farmy jako żerowiska. Potencjalnymi ofiarami kolizji są również nietoperze. Przeprowadzone przez ostatnie lata badania monitoringowe, obejmujące tylko część obszaru Polski, nie pozwoliły zebrać kompletnych danych, pozwalających na ustalenie wiarygodnych kryteriów oceny zagrożenia śmiertelnością ptaków.

Z uwagi na fakt, iż przedsięwzięcie będzie realizowane w terenie dotychczas niezainwestowanym oraz brak w karcie informacyjnej przedsięwzięcia szczegółowej charakterystyki przyrodniczej

obszaru, uwzględniając zasadę ostrożności w postępowaniu z gatunkami objętymi ochroną, realizacja powyższego przedsięwzięcia powinna być poprzedzona rzetelną oceną wpływu inwestycji na środowisko przyrodnicze.

Ze względu na rodzaj planowanej inwestycji oraz jej lokalizację nie wystąpi transgraniczne oddziaływanie na środowisko. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że inwestycja położona jest poza obszarami o krajobrazie mającym znaczenie historyczne i kulturowe. W przedłożonej dokumentacji brak jest informacji o położeniu inwestycji względem obszarów o płytkim zaleganiu wód podziemnych, obszarów objętych ochroną, w tym stref ochronnych ujęć wód i obszarów ochronnych zbiorników wód śródłądowych, a także rejonów, na których standardy jakości środowiska zostały przekroczone. W miejscu realizacji przedsięwzięcia nie występują jeziora, uzdrowiska, ani obszary ochrony uzdrowiskowej.

Na podstawie informacji zawartych w karcie informacyjnej przedsięwzięcia nie można stwierdzić braku możliwości wystąpienia oddziaływania o znacznej wielkości lub złożoności. Przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko pozwoli precyzyjnie określić zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływania przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 68 ust. 2 pkt 2 lit. c ustawy o oś organ, kierując się usytuowaniem, charakterem i skalą oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w sentencji postanowienia wskazał zakres i metody badań.

Po przeprowadzonej analizie przedłożonych materiałów oraz biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania postanowiono jak w sentencji.

Niniejsze postanowienie ma charakter opinii i nie zwalnia Inwestora/Wnioskodawcy do uzyskania wymaganych odrębnymi przepisami decyzji, uzgodnień lub zezwoleń.

POUCZENIE

Na niniejsze postanowienie nie przysługuje zażalenie.



z up. REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA

Dorota Słarżewska
Naczelnik Wydziału Spraw Terenowych i

Otrzymują:

1. Wójt Gminy Świercze;
2. aa.

Do wiadomości:

Inwestor – Ener-Wind Sp. z o.o.,
ul. Encyklopedyczna 16b/5, 01-990 warszawa.



Warszawa, dnia 17 czerwca 2014 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**

WOOS-II.4242.178.2014.NL

P O S T A N O W I E N I E

Na podstawie art. 77 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 i 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, ze zm., zwanej dalej „ustawą ooś”) oraz art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku Wójta Gminy Świercze z dnia 23 maja 2014 r., znak: IRiOŚ 6220.1.2014,

postanawiam

odmówić uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz punktu skupu złomu, na terenie działki o nr ew. 50/8, obręb Świercze, gmina Świercze.

U z a s a d n i e n i e

Wójt Gminy Świercze pismem z dnia 23 maja 2014 r., znak: IRiOŚ 6220.1.2014, wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie o uzgodnienie warunków realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz punktu skupu złomu, na terenie działki o nr ew. 50/8, obręb Świercze, gmina Świercze.

Do ww. wniosku dołączono: wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 12 kwietnia 2014 r., raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia (zwany dalej „raportem ooś”) oraz wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Świercze.

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miejscowości Świercze, zatwierdzonym uchwałą Rady Gminy Świercze z dnia 6 grudnia 2007 r. Nr 80/XIV/07 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2008 r. Nr 38, poz. 1369), działka o nr ew. 50/8, położona w miejscowości Świercze, gmina Świercze, znajduje się na terenie oznaczonym na rysunku planu symbolem U/RU, przeznaczonym pod obiekty związane z obsługą rolnictwa. Ponadto, na terenie objętym planem „Zakazuje się lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko za wyjątkiem realizacji niezbędnych urządzeń komunikacyjnych, infrastruktury technicznej oraz inwestycji celu publicznego – zgodnie z przepisami odrębnymi”.

Przedmiotowa inwestycja należy do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś oraz w § 2 ust. 1 pkt 42 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, ze zm.), tj. „stacje demontażu w rozumieniu ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202, z późn. zm.)” oraz do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco

oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o oś oraz w § 3 ust. 1 pkt 81 ww. rozporządzenia, tj. „punkty do zbierania lub przeładunku złomu”.

Planowane przedsięwzięcie będzie polegało na prowadzeniu stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz punktu skupu złomu, na terenie działki o nr ew. 50/8, obręb Świercze, gmina Świercze. Działalność dotycząca demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji będzie prowadzona zgodnie z ustawą z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2013 r. poz. 1162).

W związku z powyższym przedmiotowa inwestycja jest niezgodna z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Świercze.

Uzgodnienie warunków realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia może nastąpić po dokonaniu zmiany planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu, na którym znajduje się omawiana działka.

Wobec powyższego postanowiono jak w sentencji.

P o u c z e n i e

Na niniejsze postanowienie nie przysługuje zażalenie.



Z up. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Warszawie
Natalia Marczykiewicz

Naczelnik Wydziału
Ocen Oddziaływania Na Środowisko

Otrzymują:

1. Wójt Gminy Świercze
ul. Pułuska 47, 06-150 Świercze;
2. P.P.H.U. „SKARGER” s.c. Krzysztof Skarzyński, Jakub Gerek
ul. Pułuska 1, 06-150 Świercze;
3. a/a.



Ciechanów, dnia 18 czerwca 2014 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**

WOOŚ-II.4240.704.2014.IA

SEKRETARIAT	
Urząd Gminy Świercze	
2014 -06- 23	
Nr	2MP/2014
Znak sprawy	

IRiOŚ
[Signature]

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm.), w związku z art. 64 ust. 1 pkt 1, a także ust. 3 i 4 oraz art. 66 i art. 68 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, ze zm., zwanej dalej „ustawą ooś”), a także § 3 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, ze zm.), nawiązując do pisma Wójta Gminy Świercze z dnia 2 czerwca 2014 r. znak: IRiOŚ 6220.3.2014, po przeanalizowaniu wniosku z dnia 8 maja 2014 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wraz z załącznikami, w tym kartą informacyjną przedsięwzięcia, złożonego przez Inwestora – Alma Viento Sp. z o.o.,

wyrażam opinię, że

- I. dla przedsięwzięcia polegającego na „budowie elektrowni wiatrowej składającej się z pojedynczej jednostki wytwórczej (jednej turbiny wiatrowej) o maksymalnej mocy 2 MW, średnicy wirnika turbiny 80 – 100 m, wysokości zawieszenia wirnika od 80 m do 110 m i wysokości całkowitej (łopata wirnika w pozycji pionowej) od 120 m do 175 m oraz budowie przyłącza energetycznego kablowej linii średniego napięcia, kabla sterowniczo – komunikacyjnego, ewentualnie słupa energetycznego średniego napięcia wraz z odcinkiem napowietrznej sieci średniego napięcia i drogi wewnętrznej z placem manewrowym na działce o nr ew. 100 obręb Wyrzyki, gmina Świercze”, istnieje konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko,
- II. w przygotowanym raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (zwanym dalej „raportem ooś”) zgodnym z art. 66 ustawy ooś, szczegółowej analizie należy poddać następujące elementy:
 - 1) zagadnienia dotyczące ochrony przyrody, a w szczególności opis planowanego przedsięwzięcia, a także:
 - 1.1. opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia (inwentaryzacja przyrodnicza terenu, opis fauny, flory, istniejących obszarów podlegających ochronie prawnej na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody), w szczególności:
 - 1.1.1. listy gatunków ptaków występujących na obszarze planowanej inwestycji oraz w jej okolicach (w promieniu 2 km od wiatraka) w skali całego roku, wraz ze wskazaniem statusu (lęgowy, zalatujący z sąsiedztwa, przelotny – żerujący lub odpoczywający na powierzchni, przelotny – niezwiązany z powierzchnią, zimujący),
 - 1.1.2. charakterystyki występowania ptaków, dla których przedsięwzięcie może być istotną barierą ekologiczną, w tym dokładny przebieg tras przelotów, kierunki przemieszczania się, wysokości

- przemieszczania się, sezonowość występowania, lokalny i regionalny schemat przemieszczania się,
- 1.1.3. związki pomiędzy występowaniem ptaków, a siedliskami, odnoszące się do możliwości odpoczynku i żerowania w okresie koczowisk, a następnie migracji wiosennej, jesiennej, możliwości odpoczynku i żerowania w okresie zimowiska oraz możliwości występowania w okresie lęgowym - ocena w cyklu rocznym,
 - 1.1.4. listy gatunków nietoperzy występujących w wytypowanych przez chiropterologa miejscach, gdzie jest najwyższe prawdopodobieństwo znalezienia kolonii rozrodczych, na powierzchni planowanej inwestycji oraz w jej okolicach w skali całego roku,
 - 1.1.5. charakterystyki występowania nietoperzy, dla których przedsięwzięcie może być istotną barierą ekologiczną, z uwzględnieniem migracji sezonowej do miejsc rozrodu i do miejsc zimowania oraz migracji na żerowiska - ocena w cyklu rocznym;
- 1.2. opis przewidywanych skutków dla gatunków ptaków i nietoperzy w przypadku niepodjęcia przedsięwzięcia;
 - 1.3. opis analizowanych wariantów, w tym:
 - 1.3.1. wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz minimum jednego racjonalnego wariantu alternatywnego,
 - 1.3.2. wariantu najkorzystniejszego dla środowiska;
 - 1.4. określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko ww. analizowanych wariantów, w szczególności: śmiertelności w wyniku kolizji, efektu bariery dla przelotów lokalnych i długodystansowych, odstraszenia od siłowni (efektywna utrata siedlisk) oraz fragmentacja krajobrazu (związana m.in. z budową sieci dróg serwisowych) w tym:
 - 1.4.1. wpływ inwestycji na gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński) oraz gatunki SPEC w kategorii 1-3 (BirdLife International 2004), zlokalizowane na obszarze inwestycji oraz w sąsiedztwie,
 - 1.4.2. wpływ inwestycji na szlaki migracyjne zwierząt (głównie ptaki i nietoperze),
 - 1.4.3. wpływ inwestycji na przyszłe wykorzystanie terenu,
 - 1.4.4. kumulacji oddziaływań planowanej inwestycji z inwestycjami które są w tej chwili realizowane i które były przedmiotem postępowania administracyjnego w Urzędzie Gminy Świercze,
 - 1.4.5. wpływ inwestycji na elementy sieci ekologicznej Natura 2000 (możliwość potencjalnego bezpośredniego i pośredniego wpływu przedsięwzięcia na siedliska gatunków, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000; ocena skutków lokalizacji siłowni wiatrowej dla ciągłości istnienia obszarów Natura 2000; możliwość ciągłego, istotnego oddziaływania farmy wiatrowej na gatunki, dla których wyznaczono ostoje Natura 2000; oddziaływania innych czynników lub elementów związanych z pracą generatorów prądu na sieć Natura 2000).
 - 1.5. uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w tym na:
 - 1.5.1. krajobraz (oddziaływanie na walory krajobrazowe, wprowadzenie dominanty w postaci wieży i turbiny, analiza widzialności instalacji z określonych odległości najlepiej w oparciu o numeryczny model terenu z wykorzystaniem technologii GIS),
 - 1.6. opis przewidzianych działań mających na celu zapobieganie, minimalizowanie i łagodzenie negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
 - 1.7. przedstawienie zagadnień w formie kartograficznej, w tym:
 - 1.7.1. uwzględnienie lokalizacji inwestycji w odniesieniu do obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - 1.7.2. uwzględnienie oddziaływań skumulowanych przedmiotowej inwestycji z innymi, planowanymi w sąsiedztwie elektrowniami wiatrowymi i innymi przedsięwzięciami infrastrukturalnymi (co najmniej na obszarze gminy).
 - 1.8. przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji,

- 1.9. źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.
- 2) Na terenie projektowanej turbiny oraz w lokalizacji racjonalnego wariantu alternatywnego należy wykonać screening (sugeruje się wykorzystanie projektowanych „Wytycznych dotyczących oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” – GDOŚ, 2011), który może wykluczyć przedmiotową lokalizację albo określić ścieżkę monitoringu przedrealizacyjnego (częstotliwość kontroli terenowych) dla rozpatrywanych wariantów inwestycji.
- 3) W odniesieniu do oceny oddziaływania inwestycji na ptaki jak i zagadnień metodycznych dotyczących badań ptaków (monitoring przedrealizacyjny rozpatrywanych wariantów), sugeruje się wykorzystanie następującej metodyki, opartej o projektowanych wytycznych dotyczących oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, opracowanej przez P. Chylarecki i inni (GDOŚ, 2011):
 - 3.1. badania natężenia wykorzystania przestrzeni powietrznej przez ptaki:
 - 3.1.1. badania mają na celu oszacowanie natężenia przelotów (lokalnych i długodystansowych) ptaków w przestrzeni powietrznej, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków o wysokiej kolizyjności (ptaki drapieżne i inne duże ptaki), poznanie zmienności tych parametrów w cyklu rocznym;
 - 3.1.2. powierzchnie próbne – punkty obserwacyjne zlokalizowane w pobliżu wiatraka w miejscach o dobrej widoczności (brak lasu, wysokich drzew), punkty obserwacyjne powinny być oddalone od siebie o około 2 - 3 km;
 - 3.1.3. kontrole każdego punktu w przypadku gdy jest ich więcej niż 3 powinny trwać minimum 1 godz. obserwacji (gdy punktów jest 2 lub 3 wówczas po min. 2 godziny obserwacji na każdym punkcie; przy jednym punkcie obserwacyjnym – min. 4 godziny) w godzinach około południowych (IV-VIII) lub godzinach rannych (pozostały okres). Podczas kolejnych wizyt terenowych obserwacje należy rozpoczynać naprzemiennie na poszczególnych punktach obserwacyjnych;
 - 3.1.4. notowane są wszystkie obserwacje ptaków widzianych w locie (w zasięgu wzroku) z podziałem na kategorie pułapu przelotu (poniżej zasięgu śmigieł, w zasięgu śmigieł i powyżej zasięgu śmigieł – w przypadku obserwacji tego samego ptaka na różnych pułapach rejestrujemy go w każdej stwierdzonej strefie), a w przypadku ukierunkowanego przelotu należy również uwzględnić kierunek. Rejestracji podlegają również ptaki nierozpoznane co do gatunku (wówczas ptaki powinny być zaklasyfikowane do szerszej kategorii, np. „szponiaste nieoznaczone”, „wróblowe nieoznaczone” itp.). Skowronki śpiewające w locie nie podlegają rejestracji;
 - 3.1.5. kontrole punktu – co około 6-18 dni, w zależności od ścieżki monitoringu, z nasileniem w okresie przelotów wiosennych (III-V) i jesiennych (VIII-XI);
 - 3.1.6. wyniki w formie tabeli powinny pokazywać dane z każdej kontroli (liczba os. na godzinę obserwacji) w rozbiciu na poszczególne gatunki ptaków i strefę pułapu wysokości,
 - 3.2. cenzus lęgowych gatunków rzadkich i średniolicznych:
 - 3.2.1. celem jest oszacowanie liczebności i rozmieszczenia lęgowych gatunków rzadkich i nielicznych oraz gatunków o dużych rozmiarach ciała i kolonijnych, na terenie planowanej inwestycji i w jej bezpośrednim sąsiedztwie;
 - 3.2.2. powierzchnia próbna: teren zajęty przez wiatrak tj.: w promieniu 500 m wokół wiatraka wraz z buforem 1,5 km wokół niego;
 - 3.2.3. kontrole: 3 kontrole dzienne – każda całości obszaru (przełom marca i kwietnia – ze szczególnym uwzględnieniem ptaków drapieżnych i kruka, maj oraz przełom czerwca i lipca); dodatkowo wszystkie obserwacje oportunistyczne dokonywane w trakcie prac terenowych, liczenie gniazd bociana białego i ocena jego sukcesu lęgowego (lipiec). W kwietniu dodatkowa nocna kontrola w poszukiwaniu sów (z zastosowaniem stymulacji głosowej) W maju (III dekada) kontrola nocna nakierowana na wykrycie lęgowych chruścieli (derkacza);
 - 3.2.4. liczone i kartowane są wszystkie ptaki z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej, gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński), gatunki SPEC w kategorii 1-3 (BirdLife International 2004 - z wyjątkiem najpospolitszych tj.: skowronka, szpaka, dymówki, oknówki,

wróbla, mazurka, makolągwy, muchołówki szarej, sikory ubogiej, czubatki, pleszki, świstunki leśnej, białorzutki i krętogłowa) oraz pozostałe o dużych rozmiarach ciała (w tym np. czapla siwa, pozostałe blaszkodziobe, szponiaste i siewkowe oraz kruk), a także wszelkie gatunki kolonijne. W buforze 2 km rejestracji nie podlegają kuropatwa, przepiórka, lerka, świergotek polny, jarzębatka, gąsiorek, ortolan oraz potrzyszcz – gatunki te rejestruje się tylko na obszarze inwestycji;

3.2.5. wynikiem obserwacji powinna być mapa ukazująca rozmieszczenie stanowisk lęgowych/terytoriów stwierdzonych gatunków ptaków, z uwzględnieniem rozmieszczenia turbiny wiatrowej i buforu 1,5 km wokół niej,

3.3. badania transektowe liczebności i składu gatunkowego:

3.3.1. celem tych badań jest uzyskanie podstawowych informacji o składzie gatunkowym awifauny użytkującej przestrzeń wokół wiatraka oraz uzyskanie informacji o sposobie wykorzystania terenu przez ptaki, zagęszczeniach poszczególnych gatunków oraz zmienności obu tych parametrów w cyklu rocznym;

3.3.2. transekt pokrywający w miarę równomiernie obszar planowanej inwestycji, jego kontrola podczas kolejnych wizyt terenowych powinna rozpoczynać się naprzemiennie z różnych końców;

3.3.3. kontrole transektu w równych odstępach czasu, tj. co około 6-18 dni, w zależności od ścieżki monitoringu, z nasileniem w okresie przelotów wiosennych (III-V) i jesiennych (VIII-XI);

3.3.4. kontrole należy przeprowadzić w godzinach porannych, od wschodu słońca (IV-VIII) lub w godzinach około południowych (pozostały okres);

3.3.5. liczone są wszystkie ptaki widziane i słyszane, zgodnie ze standardową metodyką. Osobno notuje się ptaki stacjonarne, a osobno lecące (śpiewające w locie skowronki są traktowane jak ptaki stacjonarne, ptaki które siadły lub poderwały się do lotu również należy traktować jak stacjonarne), w tym również ptaki nierozpoznane co do gatunku (wówczas ptaki powinny być zaklasyfikowane do szerszej kategorii, np. „szponiaste nieoznaczone”, „wróblowe nieoznaczone” itp.). Ptaki w locie należy przypisać do pułapu wysokości (poniżej zasięgu śmigieł, w zasięgu śmigieł i powyżej zasięgu śmigieł);

3.3.6. wyniki w formie tabel zawierających liczebność ptaków w rozbiciu na poszczególne gatunki oraz poszczególne kontrole w przeliczeniu na: 1 km transektu (ptaki stacjonarne) lub godzinę obserwacji (ptaki lecące),

3.4. sugeruje się również badania w protokole MPPL:

3.4.1. celem tych badań jest poznanie składu gatunkowego i zagęszczeń poszczególnych gatunków ptaków wykorzystujących teren w okresie lęgowym w celu porównania zebranych wyników z uzyskanymi podczas badań MPPL w podobnych typach krajobrazu bądź w odniesieniu do konkretnego regionu Polski. Opis zastosowań standardu metodycznego programu MPPL (Chylarecki i inni 2008) – instrukcja liczeń terenowych, wyboru pow. próbnych oraz formularze liczeń są dostępne na stronie internetowej:

http://www.otop.org.pl/uploads/media/wiatraki_otop_psew.pdf.

3.4.2. powierzchnia próbna (obejmująca teren inwestycji): kwadrat 1 x 1 km, w obrębie którego wytyczane są dwa równoległe transekty o długości 1 km każdy, oddalone od siebie o około 500 m;

3.4.3. kontrole: 2 kontrole (w odstępie około miesiąca) w terminach 10 IV - 15 V (I kontrola) oraz 16 V - 30 VI (II kontrola), zgodnie z ustalonym standardem metodycznym MPPL. Liczone są wszystkie ptaki widziane i słyszane, zgodnie ze standardem metodycznym MPPL.

4) Należy opisać zastosowaną metodykę włącznie z podaniem dat i godzin obserwacji.

5) Długość monitoringu – minimum 1 rok, z uwzględnieniem wszystkich okresów fenologicznych.

6) W odniesieniu do monitoringu nietoperzy sugeruje się uwzględnienie opracowania: „Tymczasowe wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” – wersja II z grudnia 2009 r., rekomendowanego przez Państwową Radę Ochrony Przyrody oraz Porozumienie dla Ochrony Nietoperzy, sporządzonego przez zespół specjalistów z całej Polski, według aktualnego stanu wiedzy, wytycznych EUROBATS, krajowych uwarunkowań

przyrodniczych, klimatycznych, prawnych, organizacyjnych i sprzętowych. Wytyczne znajdują się pod następującym adresem: <http://forum.bocian.org.pl/pafiledb/uploads/Wiatraki-wytyczne-2009.pdf>.

- 7) Oddziaływania na klimat akustyczny – należy wykonać analizę emisji hałasu do środowiska zgodnie z metodyką zalecaną przez Ministra Środowiska, a zatem z wykorzystaniem instrukcji zgodnej z polskimi normami i dostosowanym do nich programem obliczeniowym oraz przedstawić zagadnienia w formie graficznej, prezentującej zasięgi poszczególnych izofon w porze dnia i nocy, wskazujące tereny chronione akustycznie.
- 8) Możliwości występowania konfliktów społecznych związanych z realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia.
- 9) Możliwości kumulowania się oddziaływań przedmiotowej inwestycji z istniejącymi elektrowniami wiatrowymi w rejonie jej realizacji.

UZASADNIENIE

Do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie wpłynął wniosek Wójta Gminy Świercze z dnia 2 czerwca 2014 r. znak: IRiOŚ 6220.3.2014, o wydanie opinii, co do konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz określenie zakresu ewentualnego raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia polegającego na „budowie elektrowni wiatrowej składającej się z pojedynczej jednostki wytwórczej (jednej turbiny wiatrowej) o maksymalnej mocy 2 MW, średnicy wirnika turbiny 80 – 100 m, wysokości zawieszenia wirnika od 80 m do 110 m i wysokości całkowitej (łopata wirnika w pozycji pionowej) od 120 m do 175 m oraz budowie przyłącza energetycznego kablowej linii średniego napięcia, kabla sterowniczo – komunikacyjnego, ewentualnie słupa energetycznego średniego napięcia wraz z odcinkiem napowietrznej sieci średniego napięcia i drogi wewnętrznej z placem manewrowym na działce o nr ew. 100 obręb Wyrzyki, gmina Świercze”.

Do pisma Wójta Gminy Świercze dołączono: kopię wniosku z dnia 8 maja 2014 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wraz z załącznikami, kartę informacyjną przedsięwzięcia oraz informację o braku obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu objętego przedmiotowym wnioskiem.

Rodzaj, parametry techniczne oraz zasięg potencjalnego oddziaływania na środowisko przedmiotowej inwestycji zaliczają ją do grupy przedsięwzięć wymienianych w § 3 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, ze zm.), tj.: instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 5, o całkowitej wysokości nie niższej niż 30 m.

Po przeprowadzeniu wnikliwej analizy dostarczonych wraz z wnioskiem materiałów, uwzględniając łącznie uwarunkowania przedstawione w art. 63 ust. 1 ustawy o oś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie postanowił wyrazić opinię o konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko argumentując to w odniesieniu do poszczególnych uwarunkowań w przedstawiony poniżej sposób:

Przedsięwzięcie polegać będzie na budowie elektrowni wiatrowej składającej się z jednej jednostki wytwórczej o maksymalnej mocy 2 MW na działce o nr ew. 100, obręb Wyrzyki, gmina Świercze. Powierzchnia ww. nieruchomości wynosi około 8 ha. Z informacji zawartych w przedłożonej dokumentacji wynika, że wytwarzana energia elektryczna będzie odbierana przez Spółkę dystrybucyjną PKP Energetyka S.A.

W ramach realizacji farmy wiatrowej przewiduje się budowę fundamentów i konstrukcji elektrowni wiatrowej, a także wykonanie niezbędnych dróg dojazdowych, placów montażowych, podziemnych połączeń kablowych i przyłączenia do istniejącej linii SN. Dojazd do terenu inwestycji zapewni droga publiczna o nr ew. 101. Alternatywną drogą dojazdu będzie utwardzona droga na terenie PKP, która biegnie wzdłuż torów kolejowych.

Parametry turbiny wiatrowej będą następujące:

- moc – do 2 MW;
- średnica wirnika – 80 – 100 m;
- wysokość zawieszenia wirnika – 80 – 110 m;
- wysokość całkowita – do 175 m.

Otoczenie terenu inwestycji stanowią użytki rolne. W sąsiedztwie projektowanej turbiny wiatrowej znajduje się dwutorowa linia kolejowa nr 9 (E65) Warszawa – Gdańsk. Najbliższa zabudowa mieszkaniowa występuje w odległości ponad 350 m od projektowanej turbiny wiatrowej.

Etap realizacji przedsięwzięcia wiązać się będzie z przekształceniem powierzchni ziemi i gleby oraz wytwarzaniem odpadów, emisjami hałasu i substancji do powietrza, związanych z pracami ciężkiego sprzętu i ruchem środków transportu.

Etap eksploatacji elektrowni wiatrowych związany będzie głównie z emisją hałasu oraz powstawaniem wibracji.

Funkcjonowanie przedmiotowego przedsięwzięcia może wiązać się także ze zmianami krajobrazowymi, wynikającymi z usytuowania wysokiej budowli energetycznej w sąsiedztwie obszarów użytkowanych rolniczo.

Do typowych oddziaływań generowanych przez elektrownie wiatrowe należą:

- a) śmiertelność ptaków i nietoperzy w wyniku zderzeń;
- b) wymuszenie zmiany tras wędrówek i przelotów ptaków;
- c) uszczuplenie żerowisk ptaków w wyniku ich odstraszenia;
- d) wymuszenie zmiany sposobu wykorzystania przestrzeni przez nietoperze;
- e) bezpośrednie zniszczenie lub uszczuplenie siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków przez samą budowlę;
- f) oddziaływanie łączne z innymi istniejącymi lub planowanymi wiatrakami.

Ponadto, budowa elektrowni wiatrowych w przypadku złej lokalizacji, może negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze, w szczególności na awifaunę i chiropterofaunę.

Działka przeznaczona pod inwestycję, położona jest w odległości około 9 km od Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, utworzonego ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 91 poz. 2456, ze zm.), dla którego wprowadzono zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Najbliżej położony obszar Natura 2000, specjalny obszar ochrony siedlisk, Świetliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej PLH140045, znajduje się w odległości około 17,3 km w kierunku południowo-wschodnim od wiatraka, natomiast obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB140007, znajduje się w odległości około 25 km w kierunku wschodnim od wiatraka.

W toku analizy załączonych dokumentów stwierdzono, iż planowane przedsięwzięcie realizowane będzie na gruntach rolnych klasy IVb, IVa, V i VI, w pobliżu obszarów rolnych i podmokłych (źródła rzek Turki i Tatarski), które stanowią siedliska lęgowe ptaków oraz miejsce bytowania i rozrodu innych

zwierząt objętych ochroną gatunkową, jak również miejsca występowania cennych roślin, grzybów i płazów. Inwestycja realizowana będzie w terenie obecnie użytkowanym jako rola, więc nastąpi zmiana sposobu użytkowania terenu, dlatego za konieczne uznaje się ochronę elementów krajobrazu.

Działanie wiatraków stwarza niebezpieczeństwo kolizji z ptakami wędrownymi, gniazdującymi oraz wykorzystującymi teren farmy jako żerowiska. Potencjalnymi ofiarami kolizji są również nietoperze. Przeprowadzone przez ostatnie lata badania monitoringowe, obejmujące tylko część obszaru Polski, nie pozwoliły zebrać kompletnych danych, pozwalających na ustalenie wiarygodnych kryteriów oceny zagrożenia śmiertelnością ptaków.

Z uwagi na fakt, iż przedsięwzięcie będzie realizowane w terenie dotychczas niezainwestowanym oraz brak w karcie informacyjnej przedsięwzięcia szczegółowej charakterystyki przyrodniczej obszaru, uwzględniając zasadę ostrożności w postępowaniu z gatunkami objętymi ochroną, realizacja powyższego przedsięwzięcia powinna być poprzedzona rzetelną oceną wpływu inwestycji na środowisko przyrodnicze.

Ze względu na rodzaj planowanej inwestycji oraz jej lokalizację nie wystąpi transgraniczne oddziaływanie na środowisko. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że inwestycja położona jest poza obszarami o krajobrazie mającym znaczenie historyczne i kulturowe. W przedłożonej dokumentacji brak jest informacji o położeniu inwestycji względem obszarów o płytkim zaleganiu wód podziemnych, obszarów objętych ochroną, w tym stref ochronnych ujęć wód i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, a także rejonów, na których standardy jakości środowiska zostały przekroczone. W miejscu realizacji przedsięwzięcia nie występują jeziora, uzdrowiska, ani obszary ochrony uzdrowiskowej.

Na podstawie informacji zawartych w karcie informacyjnej przedsięwzięcia nie można stwierdzić braku możliwości wystąpienia oddziaływania o znacznej wielkości lub złożoności. Przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko pozwoli precyzyjnie określić zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływania przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 68 ust. 2 pkt 2 lit. c ustawy o oś organ, kierując się usytuowaniem, charakterem i skalą oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w sentencji postanowienia wskazał zakres i metody badań.

Po przeprowadzonej analizie przedłożonych materiałów oraz biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania postanowiono jak w sentencji.

Niniejsze postanowienie ma charakter opinii i nie zwalnia Inwestora/Wnioskodawcy do uzyskania wymaganych odrębnymi przepisami decyzji, uzgodnień lub zezwoleń.

POUCZENIE

Na niniejsze postanowienie nie przysługuje zażalenie.



z up. REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA

Dorota Starczewska
Naczelnik Wydziału Spraw Terenowych I

Otrzymują:

- ① Wójt Gminy Świercze;
2. aa.

Do wiadomości:

Inwestor – Alma Viento Sp. z o.o. w organizacji,
ul. Chełmońskiego 12 m. 1, 05-300 Mińsk Mazowiecki.

Pułtusk, dnia 2014-06-23

ZNS.7121-7/14

OPINIA ZNS. 7121-4/14

dotycząca potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz sporządzenia raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Na podstawie art. 64 ust. 1 pkt 2, art. 78 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.) oraz art. 1 pkt 1 i art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pułtusk, kierując się kryteriami o których mowa w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.)

wyraża opinię

wskazującą na potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla projektowanego przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrowni wiatrowej składającej się z pojedynczej jednostki wytwórczej (jednej turbiny wiatrowej) o maksymalnej mocy 2 MW, średnicy wirnika turbiny 80-100 m, wysokości zwieszenia wirnika do 80 do 110 m i wysokości całkowitej od 120 do 175 m oraz budowie przyłącza energetycznego kablowej linii SN, kabla sterowniczo-komunikacyjnego, ewentualnie słupa energetycznego SN wraz z odcinkiem napowietrznej linii SN i drogi wewnętrznej z placem manewrowym na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym 100 obręb Wyrzyki gmina Świercze oraz sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko w zakresie zgodnym z art. 66 ust. 1 – (tj. od pkt 1 do pkt 20) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie; udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.)

ze szczególnym uwzględnieniem wpływu przedsięwzięcia na klimat akustyczny

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 2014-06-23 (data wpływu 2014-06-06) znak IRiOŚ.6220.3.2014 Wójt Gminy Świercze zwrócił się o wydanie opinii w sprawie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrowni wiatrowej składającej się z pojedynczej jednostki wytwórczej (jednej turbiny wiatrowej) o maksymalnej mocy 2 MW, średnicy wirnika turbiny 80-100 m, wysokości zwieszenia wirnika do 80 do 110 m i wysokości całkowitej od 120 do 175 m oraz budowie przyłącza energetycznego kablowej linii SN, kabla sterowniczo-komunikacyjnego, ewentualnie słupa energetycznego SN wraz z odcinkiem napowietrznej linii SN i drogi wewnętrznej z placem manewrowym na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym 100 obręb Wyrzyki gmina Świercze.

Do wniosku dołączono:

- a) kserokopię wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- b) kartę informacyjną przedsięwzięcia,
- c) wycinek mapy zasadniczej,
- d) wykaz stron postępowania.

Planowane przedsięwzięcie zgodnie z § 3, ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.) jest zaliczane do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W trakcie oceny, czy przedsięwzięcie wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pułtusku uwzględnił łącznie uwarunkowania, które są wymienione w art. 63 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku... (Dz.U. z 2013 r., poz. 1235) tj;

1. Rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia.
2. Usytuowanie przedsięwzięcia, z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, w szczególności przy istniejącym użytkowaniu terenu, zdolności samooczyszczania się środowiska i odnawiania się zasobów naturalnych, walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz uwarunkowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
3. Rodzaj i skalę możliwego oddziaływania, rozważanego w odniesieniu do uwarunkowań wymienionych w pkt 1 i 2.

Z uwagi na możliwy negatywny wpływ inwestycji na środowisko i zdrowie człowieka, kierując się rodzajem i charakterystyką przedsięwzięcia, usytuowaniem oraz charakterem i skalą potencjalnego oddziaływania na środowisko wskazano na niezbędny zakres raportu.

Otrzymują:

Wójt Gminy Świercze

2. a/a

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Pułtusku
z up.
Starszy asystent
Henryk Staśkiewicz

Pułtusk, dnia 2014-06-20

ZNS.7121-6/14

OPINIA ZNS. 7121-3/14

dotycząca potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz sporządzenia raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Na podstawie art. 64 ust. 1 pkt 2, art. 78 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.) oraz art. 1 pkt 1 i art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pułtusk, kierując się kryteriami o których mowa w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.)

wyraża opinię

wskazującą na potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla projektowanego przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej złożonej z jednej jednostki wytwórczej wraz ze stacją transformatorową i pomiarową, budowie przyłącza linii energetycznej kablowej SN i słupa energetycznego oraz drogi wewnętrznej z placem manewrowym na działce oznaczonej nr ewid. 10 w obrębie miejscowości Świeszewo gmina Świercze oraz sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko w zakresie zgodnym z art. 66 ust. 1 – (tj. od pkt 1 do pkt 20) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.)

ze szczególnym uwzględnieniem wpływu przedsięwzięcia na klimat akustyczny

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 2014-05-23 (data wpływu 2014-06-06) znak IRiOŚ.6220.2.2014 Wójt Gminy Świercze zwrócił się o wydanie opinii w sprawie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej złożonej z jednej jednostki wytwórczej wraz ze stacją transformatorową i pomiarową, budowie przyłącza linii energetycznej kablowej SN i słupa energetycznego oraz drogi wewnętrznej z placem manewrowym na działce oznaczonej nr ewid. 10 w obrębie miejscowości Świeszewo gmina Świercze .

Do wniosku dołączono:

- a) kserokopię wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- b) kartę informacyjną przedsięwzięcia,
- c) wycinek mapy zasadniczej,
- d) wykaz stron postępowania.

Planowane przedsięwzięcie zgodnie z § 3, ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.) jest zaliczane do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

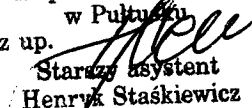
W trakcie oceny, czy przedsięwzięcie wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pułtusku uwzględnił łącznie uwarunkowania, które są wymienione w art. 63 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku... (Dz.U. z 2013 r., poz. 1235) tj;

1. Rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia.
2. Usytuowanie przedsięwzięcia, z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, w szczególności przy istniejącym użytkowaniu terenu, zdolności samooczyszczania się środowiska i odnawiania się zasobów naturalnych, walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz uwarunkowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
3. Rodzaj i skalę możliwego oddziaływania, rozważanego w odniesieniu do uwarunkowań wymienionych w pkt 1 i 2.

Z uwagi na możliwy negatywny wpływ inwestycji na środowisko i zdrowie człowieka, kierując się rodzajem i charakterystyką przedsięwzięcia, usytuowaniem oraz charakterem i skalą potencjalnego oddziaływania na środowisko wskazano na niezbędny zakres raportu.

Otrzymują:

- 1) Wójt Gminy Świercze
2. a/a

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Pułtusku
z up. 
Starszy asystent
Henryk Stąskiewicz